

Uutisia ja tiedonantoja – Nyheter och meddelanden

Vuoden viivästymisen jälkeen ennätysyleisö – Maantieteen päivät 2021 Oulussa ja verkossa

Vuoden 2021 Maantieteen päivät vietettiin 4.–5.11. Tapahtuman komentokeskuksena toimi Oulun yliopiston Linnanmaan kampus, mutta vallitsevan maailmantilanteen vuoksi työpajoihin ja luentoihin osallistuminen tapahtui pääosin virtuaalisesti. Pandemia aiheutti Maantieteen päivien siirtymisen vuodelle, mutta tauon jälkeen intoa riitti sekä osallistujilla että järjestäjillä. Ennen varsinaista tapahtumaa, 3.–4.11., järjestettiin työpajaohjelmaa. Työpajojen aiheina oli muun muassa QGIS ja rajapintapalvelut sekä tiedeviestintä ja tutkijoiden yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Maantieteen päivät olivat myös osa väitöskirjan tekijöille suunnattua kurssia, jossa pureuduttiin osallistaviin ja dekolonisoiviin tutkimusmenetelmiin.

Päivien teemana oli *Ratkaisuja etsimässä: Maantieteilijät ympäristön ja ihmisten asialla*, ja keskiössä olivat erityisesti ympäristöön ja yhteiskuntaan liittyvät kriisit ja niiden ratkaisut. Teemassa yhdistyi ihmis- ja luonnonmaantiede ja niiden rooli haasteiden ratkaisemisessa sekä maantieteen osaajien rooli yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa. Maantieteen päivät alkoivat 4.11. Oulun yliopiston Saalastinsalissa maantieteen professori **Päivi**

Lujalan sekä Luonnontieteellisen tiedekunnan dekaanin **Maarit Järvenpään** avauspuheenvuoroilla. Aloitusta seurattiin sekä paikan päällä että etäyhteyksien kautta.

Kutsuluentoja Big Datasta arktisiin alueisiin

Maantieteen päivillä kuultiin neljä kutsuluentoja. Pääpuhujiksi kutsutut olivat niin Iso-Britanniasta kuin Norjastakin asti saapuneet pitämään puheenvuoronsa joko paikan päälle Ouluun tai etäyhteyksin *Zoomiin*.

Apulaisprofessori **Hilde Refstie** Norjan teknisluonnontieteellisestä yliopistosta piti tapahtuman ensimmäisen kutsuluennon, jonka aiheena oli *Reconfiguring research relevance in the search for sustainable solutions*. Esityksessään Refstie painotti, että kestävien ratkaisujen suunnittelu ja toteutus parantuisivat, jos panostettaisiin yhteistyöhön yliopistojen, kansalaisten ja eri toimijoiden välillä. Tästä Refstie käytti termiä *co-productive turn*. Luennon aikana tuli esille esimerkiksi yliopiston roolin kyseenalaistaminen suunnittelussa

Kuva 1. Vuoden 2021 Maantieteen päivät Oulussa avasi maantieteen professori Päivi Lujala. Kuva: Helena Tukiainen.

Kuva 2. Vuosittaisen *Fennia*-luennon keskustelu tapahtui sekä etänä että paikan päällä. Luennon piti apulaisprofessori Hilde Refstie Norjan teknis-luonnontieteellisestä yliopistosta (kuvasa vasemmalla paikan päällä olevista). Kuva: Maija Toivanen.

ja päätöksenteossa. Esityksen aikana pohdittiin myös mahdollisuutta vastata liikenteen ympäristöongelmiin vähentämällä liikkumista sen sijaan, että kehitettäisiin uusia, ekologisempia liikkumistapoja. Refstien inspiroiva luento oli myös vuosittainen *Fennia*-luento, josta julkaistaan myöhemmin syvällisempi artikkeli *Fennia*-lehdessä.

Itä-Suomen yliopiston maantieteen professori **Ari Lehtisen** luento oli Alue- ja ympäristötutkimuksen seuran 50-vuotisjuhlaluento. Kutsuluento piti sisällään *Suunnittelumaantiede*, *Aluesuunnittelu* ja *Alue ja Ympäristö* -lehtien vuosikymmenten pääpainotuksia. Esimerkiksi 2010-luvun tutkimuksen merkittävimpiä aiheita olivat eläinpolitiikka, Venäjä, ympäristökonfliktit sekä moderni erämaa. Uudemmat teemat ovat liittyneet biotalouteen, kiertotalouteen, sukupuolentutkimukseen ja kaisvosalaan. Luennon toinen puolisko keskittyi Lehtisen näkemykseen ”valaan vatsasta”, josta tulisi päästä pois. Tällä hän tarkoittaa tutkimuksen olevan laadukasta ja kriittistä, mutta kuinka voitaisiin lisätä vaikuttavuutta akateemisen maailman ulkopuolella? Lehtinen nosti myös esille ympäristötutkimuksen roolin erilaisessa yhteiskunnallisessa liikkeidinnässä kuten *degrowth*, *Elokapina* ja *Fridays for Future* -liikkeissä.

Helsingin yliopiston geoinformatiikan professori **Tuuli Toivosen** kutsuluennon aihe liittyi *Big Datan* tarjoamiin mahdollisuuksiin maantieteellisen tutkimuksen tekemisessä. Luennon aikana esille nousivat muun muassa aktiivisen ja passiivisen

Big Datan tuoton erot sekä käyttömahdollisuudet. Toivanen antoi puheenvuorossaan esimerkkejä uusista tutkimusmahdollisuuksista, joita *Big Data* voi avata. Hän tarkasteli myös tiedon saatavuuden vaikutusta tutkimuskäytäntöihin sekä arvioi *Big Datan* käyttöön liittyviä haasteita maantieteellisessä tutkimuksessa.

Cambridgen yliopiston professori **Richard Powell** käsitteli luennossaan arktisten alueiden tutkimuksen tulevaisuutta. Powell kritisoi tutkimuksessa vallalla ollutta ajatusta arktisesta alueesta tyhjänä ja ”puhtaana” ympäristönä. Ajatus tyhjistä tutkimusympäristöistä vaikuttaa tutkimukseen, jota alueella suoritetaan. Powellin luennon aikana tuli esille, että arktinen alue toimii ikään kuin antroposeenin laboratoriona, jossa tutkijat eri puolelta maailmaa tarkkailevat herkan ympäristön muuttumista ilmastomuutoksen edetessä. Tiedon tuottamiseen liittyy kuitenkin ongelmia, mikäli sitä ohjaavat kolonialismin perinteet, jolloin paikallisväestö ei ole osallisena, ei pääse itse tekemään heitä koskevaa tutkimusta, eikä hyötymään sen tuloksista.

Työryhmät ratkomassa globaaleja kriisejä

Maantieteen päivien aikana järjestettiin lähes kolmekymmentä työryhmää, joissa käsiteltiin monipuolisesti ympäristöön ja yhteiskuntaan liittyviä kriisejä ja niiden ratkaisuja. Työryhmät järjestettiin

Kuva 3. Alue- ja ympäristötutkimuksen seuran 50-vuotisjuhlaluennon piti Itä-Suomen yliopiston maantieteen professori Ari Lehtinen. Kuva: Maija Toivanen.

kolmena eri ajankohtana, joista jokaisessa oli noin kymmenen aktiivista työryhmää samanaikaisesti eri Zoom-huoneissa. Aiheita oli geoinformatiikasta muuttoliikkeisiin sekä feministisestä aluekehittämisestä maantieteellisen tutkimuksen rooliin muutosvoimana. Osa työryhmistä järjestettiin englanniksi ja osa suomeksi. Parhaimmillaan yhdessä työryhmässä oli jopa kolmekymmentä osallistujaa. Perjantain 5.11. ohjelmaan kuului myös Suomen maantieteellisen seuran jokavuotisen pro gradu-palkinnon julkistaminen. Vuoden 2021 palkinnon sai **Katariina Kotila** työstään *Sukupuolen tuottaminen nuorten aikuisten kodin tekemisen käytännöissä*. Itä-Suomen yliopistosta valmistuneen Kotilan työn ohjaajana toimi yliopistotutkija, dosentti **Maarit Sireni**.

Järjestäjänä toimiminen opiskelijoiden näkökulmasta

Maantieteen opiskelijoiden rooli Maantieteen päivien 2021 järjestämisessä oli osallistua käytännön järjestelyihin, kuten etäyhteyksien toimivuuden varmistamiseen. Keskeisimpänä tehtävänä oli Zoom-luentoja ja työryhmien teknisestä puolesta vastaaminen. Opiskelijat myös laativat avajaisilaisuudessa ja Zoom-taukotilassa näytetyt lyhyet videot, jotka esittelivät maantieteen opiskelua ja Oulun opiskelijan näkökulmasta. Videot saivat hyvää palautetta tapahtuman osallistujilta.

Virtuaalisesti järjestetty tapahtuma onnistui hienosti, vaikka olisi ollut palkitsevaa päästä toteuttamaan Maantieteen päivät normaalijärjestelyin. Toisaalta virtuaalitapahtuma mahdollisti sen, että Maantieteen päivillä oli tänä vuonna osallistujia poikkeuksellisen laajasti ympäri Suomea. Yhteensä ilmoittautuneita oli yli 300. Vaikka verkossa järjestettyyn tapahtumaan liittyi haasteita, se tarjosi myös mahdollisuuksia, kuten luennoille ja työpafoihin osallistumisen ulkomailta käsin.

Pitkäksi venyneen pandemian aikana ihmiset ovat ottaneet haltuun hyvin erilaiset etätyökalut kuten Zoomin, jonka kautta Maantieteen päivät järjestettiin. Virtuaalinen esittäminen on tähän mennessä tullut jo monelle tutuksi ja tästä syystä tapahtumassa pidettiin laadukkaita esityksiä ja käytiin hyvää keskustelua. Myös jatkossa on paikallaan pohtia, voidaanko ainakin joku osa ohjelmasta tarjota etäyhteydellä. Ihmisten kohtaaminen kasvotusten on kuitenkin olennainen osa Maantieteen päiviä ja maantieteilijöiden sekä maantieteen opiskelijoiden verkostoitumista, joten tapahtumaa ei tulisi toteuttaa pelkästään virtuaalisena.

ALINA KOVALAINEN,
HETA MARTINMÄKI,
ELISA MYLLYMÄKI,
EMMA SALO,
ANNI TUOMAALA &
ELLI VIKSTEDT

SMS:n gradupalkinto Katariina Kotilalle

Suomen maantieteellinen seura on valinnut vuoden parhaan pro gradu -tutkielman. Tänä vuonna palkinnon sai yhteiskuntatieteiden maisteri **Katariina Kotila** Itä-Suomen yliopistosta. Hänen yhteiskuntamaantieteen alan pro gradu -tutkielmansa nimi on *Sukupuolen tuottaminen nuorten aikuisten kodin tekemisen käytännöissä*. Tutkielman ohjasi dosentti, yliopistotutkija **Maarit Sireni**. Palkinto julkistettiin Maantieteen päivillä 5. marraskuuta 2021. Tutkielma on saatavilla sähköisesti osoitteessa erepo.uef.fi.

Palkittavaa tutkielmaa valitessaan Suomen maantieteellisen seuran hallitus korosti työn tieteellistä ja yhteiskunnallista merkittävyyttä, maantieteellisen näkökulman tuomista ajankohtaiseen tieteeseen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun, työn oivaltavuutta, omaperäisyyttä ja kunnianhimoisuutta ja työn osoittamaa valmiutta tehdä itsenäistä tieteellistä työtä.

Kokonaisuudessaan Kotilan tutkielma on hallituksen mukaan selkeästi rajattu ja tutkielman teoreettista osiota voi luonnehtia monipuoliseksi ja kattavaksi. Tutkimusasetelma on kokonaisuutena arvioiden haastava, omaperäinen, kunnianhimoinen ja kauttaaltaan työtä luonnehtii erinomainen tutkimuksellinen työskentelytapa ja lopputuotos.

Hallituksen näkemys on, että Kotila osoittaa tutkielmallaan erinomaisia valmiuksia tehdä itsenäistä tutkimustyötä, tuottaa analyyttistä tieteellistä tekstiä ja osallistua tieteelliseen keskusteluun.

Onneksi olkoon palkinnosta, Katariina. Miltä nyt tuntuu?

Kiitos, hyvältä tuntuu – vieläkin vähän häkeltyneeltä, vaikka olenkin jo ehtinyt totutella. Palkinto oli kyllä yllätys ja ilahduin siitä kovasti.

Mitä gradusi käsittelee?

Tutkin kodin tekemisen käytäntöjä, eli kaikkea sellaista toimintaa, puhetta ja käsityksiä, joilla tehdään kodista kotia, tuotetaan ja ylläpidetään kodin tärkeyttä itselle, kokemusta siitä, että se on juuri minun kotini. Näkökulmanani on erityisesti se, miten näillä kodin tekemisen käytännöillä toistetaan ja tuotetaan omaa sukupuolta.

Miten valitsit aiheen, ja mikä tässä aiheessa kiinnosti sinua?

Aiheen valinta oli aika hidas prosessi. Koti on mielestäni tosi kiinnostava aihe. Se on arkinen asia, johon ei usein kiinnitetä paljon huomiota, ja joka on melkein itsestäänselvyys ihmisille, joilla on koti. Kotiin liittyvät asiat kuitenkin toistuvat arjessa. Kun aloin miettiä kotia sukupuolen kannalta, aloin nähdä tosi paljon kodin sukupuolittuneisuuteen liittyviä asioita, diskursseja, näkemyksiä ja toimintatapoja sekä ympärilläni että omassa tekemisessä. Aloin ihmetellä, että mikä tämä juttu on: jotenkin kuvittelee, ettei koti olisi mitenkään sukupuolittunut juttu ainakaan enää 2020-luvulla, mutta kodin sukupuolittuneisuuteen kuitenkin törmää joka puolella.

Konkreettisesti aloin miettiä tätä aihetta, kun olin joitakin vuosia sitten ohjaajani Maarit Sirenin feministisen maantieteen kurssilla. Kurssin yhtenä aiheena oli koti ja lukemistossa oli professori **Andrew Gorman-Murrayn** miehiä ja kotia käsittelevä artikkeli. Luin muitakin hänen artikkeleitaan ja kiinnostuin aihepiiristä. Siitä se aihe alkoi pikkuhiljaa pyöriä mielessä. Graduun otin näkökulmaksi sukupuolen, koska en ollut kiinnostunut siitä, millaisia miehet tai naiset ”ovat”, vaan siitä, miten sukupuoli ja koti liittyvät toisiinsa.

Mitä käytit aineistona?

Keräsin kirjoituspyyntönä kirjoituksia, joita tuli lopulta kuusitoista. Pyysin nuoria aikuisia kuvailemaan kodin merkitystä itselleen ja sitä, miten he tekevät kodista kotia: esimerkiksi mitä sisustaminen merkitsee, puhuuko kodista muille ja käykö heillä vieraita kotona? Kirjoituspyynnössä oli myös joitakin suoraan sukupuoleen liittyviä kysymyksiä – esimerkiksi että kokevatko he, että kotiin ja sukupuoleen liittyy odotuksia – mutta ne olivat aika pienessä osassa.

Yli puoli vuotta myöhemmin haastattelin neljää kirjoituspyyntöön vastannutta henkilöä. Kirjoituspyyntö oli minulle helppo tapa aloittaa aineiston keruu ja haastatteluilla pääsin myös harjoittelemaan haastattelujen tekoa ja haastatteluaineiston analyysia, ja sain syvennettyä niitä teemoja, joita olin jo ehtinyt analysoida kirjoituksista.

Ovatko koti ja kotityöt aineistosi perusteella sukupuolittuneita?

Oikeastaan vähän yllätyinkin siitä, että aineistossa oli lopulta aika vähän kitkaa kodin sukupuolit-

tuneisuuden kanssa. Kirjoituspyynnön vastaajille sukupuolen ja kodin suhde tuntui pääosin aika joustavalta: sukupuoleen liittyviä odotuksia kyllä tunnustettiin mutta ne eivät tuntuneet rajoittavan tai ohjaavan omaa elämää. Paljon oli myös puhetta, jossa korostettiin ihmisten yksilöllisyyttä ja sitä, että sukupuoli ei määritä persoonallisuutta eikä esimerkiksi suhtautumista kotiin. Toisaalta aineistossa oli myös puhetta, jossa sukupuolta käytettiin ikään kuin selittämään ihmisen ominaisuuksia, esimerkiksi kiinnostusta sisustukseen, ja sellaista, jossa kerrottiin itseen kohdistuvista odotuksista tai odotuksista, joita itse kohdistaa muihin sukupuolen perusteella.

En ehkä voi tutkielman perusteella sanoa, ovatko koti ja kotityöt sukupuolittuneita. Tai voisin sanoa, että monelle ovat jollakin tavalla, mutta minusta olennainen kysymys on se, millaista se kodin sukupuolittuneisuus sitten kenellekin on, miten ihmiset sen kokevat ja miten he kertovat siitä.

Mikä oli gradun tekemisessä mukavinta?

Mukavinta oli se, että olin tosi kiinnostunut gradun aiheesta eikä kiinnostus missään vaiheessa hävinnyt. Oli kivaa, kun sai tehdä ajan kanssa tällaista omaa pitkä ja kiinnostavaa projektia.

Mikä oli vaikeinta?

Gradu tuntui niin isolta projektilta, että ehkä välillä oli vaikeaa tai hiukan lannistavaa, kun ei oikein edes hahmottanut, missä kohti projektia oli menos-

sa. Toisaalta suhtauduin graduun alusta asti niin, että teen sitä kaikessa rauhassa eikä sitä tarvitse saada nopeasti alta pois. Haastavaa oli myös se, kun yritti opetella, miten tutkimusta tehdään, ja joutui pohtimaan, mitä tutkii ja miten tutkii sitä. Mutta se oli hyvällä tavalla haastavaa, sillä se myös teki gradunteosta mielenkiintoista. Tutkimuskysymykään ei ollut missään vaiheessa valmiiksi pureskeltu, vaan jouduin jatkuvasti vähän miettimään, mitä oikein olin tekemässä.

Onko sinulla vinkkejä gradun tekemistä aloitteluille tai sen kanssa tuskasteleville?

Tämä on tietenkin itsestään selvää, mutta kannattaa valita aihe, joka aidosti kiinnostaa. Myös ohjaajalla on varmasti paljon merkitystä. Minulle oli paljon apua siitä, että sain todella hyvää ohjausta ja konkreettisia ja kulloiseenkin työn vaiheeseen sopivia neuvoja. Lisäksi kaikkea graduun liittyvää ei tarvitse tietää ja osata etukäteen, kannattaa vain ryhtyä tekemään ja matkan varrella sitten selvittää, miten sitä gradua oikeastaan tehdään.

Mitä teet opintojesi jälkeen?

Olen valmistumisen jälkeen suunnitellut kotiin liittyvää väitöskirjaa, ja toivottavasti pääsen pian aloittamaan sen tekemistä.

OSKAR RÖNNBERG

Väitös- ja nimitystiedot Terraan!

Väitös- ja nimitysuutisten julkaisemiseksi väittelijän tai uuteen tehtävään nimitetyn tiedot tulee lähettää *Terran* toimitukseen mahdollisimman ripeästi.

Väitöskirjojen osalta mukaan liitetään väittelijän nimi ja oppiarvo, väitöskirjan nimi, ala, julkaisukanava ja mahdollinen sähköinen saatavuus, kustoksen ja vastaväittäjän nimi ja organisaatio sekä väitöksen paikka ja ajankohta. **Nimitysuutisiin** liitetään tiedot tehtävästä ja sen kestosta sekä ytimekäs kuvaus nimitetyn ansioista.

Sekä väitös- että nimitysuutisiin voidaan liittää mustavalkoinen valokuva. Aineisto lähetetään liitetiedostona. Tiedostojen muotoilun tulee vastata *Terran* yleisiä asetuksia (<<https://terra.journal.fi/about/submissions>>). Väitös- ja nimitystiedoista vastaa toimitussihteeri <oskar.ronnberg@helsinki.fi>.

Väitöksiä – Disputationer

Filosofian maisteri **Miliza Ryötin** yhteiskunta- maantieteen alaan kuuluva väitöskirja ”*Tältä tää kaupunkiseutu näyttää*” – *Visuaalisen esittämisen politiikka alueellisen eriytymisen hallinnassa* tarkastettiin Helsingin yliopiston matemaattis-luonnontieteellisessä tiedekunnassa 3. joulukuuta 2021. Vastaväittäjänä toimi dosentti, vs. professori **Anna-Kaisa Kuusisto** Tampereen yliopistosta ja kustoksena apulaisprofessori **Pia Bäcklund**. Tutkimus on julkaistu sarjassa Department of Geosciences and Geography A numerolla 96, ja se on saatavilla sähköisesti osoitteesta <helda.helsinki.fi>.

Mag. phil. **Justyna Pierzynskan** väitöskirja *Exotic brotherhoods: Geopolitical knowledge(s) and the Caucasus in Polish and Serbian media* tarkastettiin Helsingin yliopiston valtiotieteellisessä tiedekunnassa 20. marraskuuta 2021. Vastaväittäjänä toimi professori **Reiner Keller** Augsburgin yliopistosta ja kustoksena professori **Juha Herkman**. Tutkimus on julkaistu sarjassa Publications of the Faculty of Social Sciences numerolla 195, ja se on saatavilla sähköisesti osoitteesta <helda.helsinki.fi>.

Ehdota arvioitavia teoksia!

Oletko julkaissut kirjan, jonka toivoisit arvioitavan *Terrassa*? Tai haluaisitko itse saada arviota vastaan arviointikappaleen jostakin uudesta *Terran* alaan kuuluvasta teoksesta? Ota yhteyttä *Terran* kirja-arviotoimittajiin <hakalanna@outlook.com> ja <katariina.kotila@uef.fi>.

Terrassa arvioidaan ensisijaisesti maantieteellisiä teemoja käsitteleviä kotimaisia ja kansainvälisiä tiedekirjoja, mutta arvioitavaksi hyväksytään myös esimerkiksi maantieteellistä tietämystä ja harrastuneisuutta edistäviä populaareja teoksia.